

**Con Steynbek**

# MİRVARİ

Tərcüməçi:  
Manaf Süleymanov



qanun nəşriyyatı

**John Steinbeck**

# THE PEARL

Atası və babası kimi, bir vaxtlar İspaniya krallığı üçün böyük sərvətlər qazandıran Kino artıq özünün, Yuananın və körpə oğlunun gündəlik dolanışığını təmin etmək üçün körfəz sahillərində mirvari toplayan yoxsul bir dalgıcdı. Bir gün Kino dənizdən yumurta boyda, “Ay kimi mükəmməl” bir mirvari tapdı. Bu mirvari ona ümid, rahatlıq və təhlükəsizlik vəd edirdi...

Meksika xalq nağılına əsaslanan klassik və sadə bir hekayə – “Mirvari” insan təbiətinin sirlərini, şərin ən qaranlıq dərinliklərini və məhəbbətin işıqlı yollarını araşdırır.

**John Steinbeck THE PEARL**

**Con Steynbek MİRVARİ**

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 120 səh.

Janr: povest

Ölçü: 120x185 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 02.11.2024

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu

Tərcüməçi: Manaf Süleymanov

Mətn dizaynı: Ramin Əli

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212 42 37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-577-82-2

© Qanun Nəşriyyatı, 2024

© 1947 by John Steinbeck

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Təşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri «Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.



**S**əhərdə hamı qəvvas<sup>1</sup> Kinonun tapdığı iri mirvaridən, sonra da bu mirvarini itirməyindən danışır. Söhbət vaxtı mirvari axtaran Kinonun arvadı Yuananın və oğlu Koyotitonun da adı tez-tez çəkilirdi. Bu söhbət dillər əzbəri olmuş, şəhər əhlinin hafizəsində yaxşı qalmış, beyinlərdə dərin iz buraxmışdı. Hamının ürəyindən olan, dəfələrlə nəql edilmiş hadisələr kimi, bu əhvalatda da hər şey, əlbəttə, başdan-ayağa qədər hamar-şumal deyildi; bu əhvalatda yaxşı cəhətlər olduğu kimi, pis, xoşagəlməz, təəssüfə səbəb cəhətlər də vardı; qara da vardı, ağ da, xeyir də, şər də. Bu əhvalatı dastan hesab edənlər onu arzusuna uyğun, istədiyi kimi yozur, öz həyatını orada görürdü. Nə isə, şəhərdə danışırıldı ki...

---

<sup>1</sup> Batmış əşyaları və s. çıxarmaq üçün dənizin dibinə dalıb çıxan üzgüçü; dalğıcı.

Kino sübhün alaqaranlığında yuxudan ayıldı. Göydə ulduzlar parıldayır, dan yeri sökülür, şərq tərəfdə üfük yavaş-yavaş ağarırdı. Səs-səsə verib banlayan xoruzlar səhərin yaxınlaşdığını xəbər verirdi. Donuz və çoskalar zibillikdəki çör-çöpü eşə-eşə yeməyə nəzərdən qaçıb qalmış bir şey axtarırdı. Quşlar civildəşə-civildəşə budaqdan-budağa hoppandıqca, koldan-kola qonduqca qanadlarının həzin pırıltısı eşidilirdi.

Kino gözünü açan kimi əvvəlcə işıqlanmaqda olan dördkünc qapıya, sonra oğlu Koyotitonun yatdığı nənneyə baxdı, axırda başını çevirib yanında həsir üstündə uzanan arvadı Yuanaya nəzər saldı. Yuana üzünü, döşünü və kürəyini abı rəngli şalla örtmüşdü; gözləri isə açıq idi. Kinonun, indiyə qədər, bir dəfə də olsa yadına gəlmirdi ki, ayılanda arvadının yatmış olduğunu görsün. Onun qara gözləri xırda ulduzlar tək parıldayırdı. Həmişə olduğu kimi gözlərini yenə də ərinə dikmişdi.

Sahili xəfif-xəfif döyəcləyən ləpələrin şappıltısı eşidilirdi. Kino bu ahəngdar musiqiyə yaxşı qulaq asmaq üçün gözlərini yumdu. Görəsən bütün xalq bu musiqini ürəkdən sevirdi, yoxsa bircə o belə idi? Uzaq keçmişlərdə onun ölkəsi məşhur şairlər vətəni imiş. Deyilənlərə görə, bu xalq mahnı oxuya-oxuya işləyərmiş, bir-biri ilə şeirlə danışırmış, hətta şeir və mahnı dilində düşünərmiş. Bunlar hamısı çox

uzaq keçmişlərdə olmuşdu. O zaman oxunan mahnılar el arasında hələ də yaşayırdı. Kino bu mahnıları əzbərdən bilirdi. İndi isə bu ölkədə təzə mahnı qoşan yox idi. Lakin bu heç də o demək deyildi ki, hər kəsin öz mahnısı, hər adamın öz şeiri yox idi. Kinonun öz ürəyi bu saat gözəl, incə mahnılarla dolu idi. Ondan olsaydı, bu mahnılara ailə mahnısı deyərdi.

Kino ciyərlərini rütubətdən qorumaq üçün burnunu yorğanın ucuyla örtmüşdü. Parıldayan gözlərini xəfif xışıltı gələn yerə dikdi. Yuana səs salmadan ayağa qalxdı. Ayaqyalın, oğlu Koyotitonun yatdığı nənniyə tərəf gəlib əyildi, şirin sözlərlə uşağı oxşadı. Uşaq anasına ani nəzər saldı, təzədən gözlərini yumub yuxuya getdi.

Yuana keçib ocağı eşdi, gülün altından çıxardığı gözü pıləyib közərttdi, üstünə çör-çöp yığaraq alışdırdı. Kino da ayağa duraraq yorğanı başına saldı, çiyinlərini və burnunu örttdü, səndəli geyib günəşin doğmasına tamaşa etmək üçün bayıra çıxdı.

Qapının çöl üzündə çömbəlib yorğanın kənarını dizlərinin üstünə yığdı. Körfəzin üstündə, göyde, çox yuxarılarda şəfəq saçan bulud topaları toplaşdı. Bir keçi yaxınlaşıb Kinonun ora-burasını iylədi, soyuq, sarı gözlərini ona zillədi.

Yuananın komada qaladığı ocaq alışıb-yanırdı. Alovun dilləri qamış divarların yarğanlarından və qapıdan bayıra zolaq-zolaq işıq salırdı. Gecikmiş gecə

pərvanəsi işığı görən kimi qapıdan içəri soxulub alovun qoynuna atıldı. Arxa tərəfdə avazla ailə nəğməsi oxunurdu. Mahnı Yuananın səhər yeməyinə yayma bişirmək üçün qarğıdalı üyütdüyü kirkirənin səsinə qarışıdı.

Dan yeri sürətlə sökülür, zülmət çəkilir, işıq artır, günəşin doğmağını xəbər verən al şəfəqlər göy üzünü bəzəyir və get-gedə tündləşirdi. Günəş körfəzin arxasından birdən üzə çıxdı. Kinonun gözləri qamaşdı, başını aşağı saldı. Yuana komada, ovcunda kündəni yaydıqca xəmiri hamarlayan əllərinin səsi gəlirdi. Sacda bişən yaymanın ləzzətli qoxusu ətrafa yayılır, Kinonu məst edirdi: Gözləri parıldayan iri, qara qarışqalar və boz rəngli, xırda, diribaş qarışqalar ruzi dalınca qaçışırdı. Kino gül rəngli balaca bir qarışqanın, atlı qarışqanın düzəltdiyi tələdən can qurtarmaq üçün cəhdlə vurnuxmasına maraqla tamaşa edirdi. Arıq, cürətsiz təzi Kinonun səsinə eşitcək yanına gəldi, çömbəldi, qıvrım quyruğu ilə pəncələrini örtərək çənəsini onun üstünə qoydu. İt özü qara idi, gözlərinin dövrəsində qızılı-sarı bir xal vardı. Bu gün adı günlərdən biri olsa da, səhər tamamilə başqa bir səhər idi; nədənsə indiyə qədər açılmış olan bütün səhərlərdən fərqlənirdi.

Kino kəndir cırıltısını eşitdikdə başa düşdü ki, Yuana Koyotitonu nənədən götürdü. O, uşağın əl-üzünü yuyub, şala bürüdü, döşünə basdı. Kino dönüb



komaya baxmasa da, içəridə nə baş verdiyini bilirdi. Yuana vur-tut üç misradan ibarət; çox qədim bir mahnını oxumağa başladı. Bu qısa mahnı saysız-hesabsız fasilə ilə oxunurdu, özü də ailə nəğməsinin bir parçası idi. Bütün hisslər və duyğular axırda gəlib ailə mahnısında cəmləşir, avaz get-gedə elə artır, elə yüksəlirdi ki, az qalırdı oxuyan adamın boğazı tutulsun. Bütün bunlar sanki göstərmək istəyirdi ki, ailə rahatlığı, isti yuva insan üçün hər şeydir.

Qamış çəpərdən kənardakı komalarda da tüstü ucalır, səs gəlirdi, onlarda da səhər yeməyi hazırlanırdı. Lakin o komalarda olan adamlar tamamilə başqa mahnı oxuyurdular, onların donuzları da başqa idi, oralardakı arvadların heç biri Yuanaya tay deyildi, ola da bilməzdi.

Kino özü gənc və güclü idi. Hamar, zil-qara saçları tünd rəngli alnına tökülürdü. Aydın gözlərində sonsuz bir hərarət, tükənməz cəsarət və bir doğmalığ vardı. Cod, seyrək bığları nazik idi.

Günəşin qızıl telləri komaya düşdü, acı, zəhərli hava dağılıb yoxa çıxdı. Kino burnunu yorğanın altından çıxartdı.

Qamış çəpərin yanında iki xoruz qanadlarını gərib, boyunlarındakı pərləri pırpızlayaraq bir-birini hədələyir, yalandan hoppanıb-düşməkdə bir-birini qorxudurdu. Onlar heç də döyüşkən xoruz – beçələr deyildi. Kino onlara azca baxıb, sonra körfəzdən qa-

nadlanaraq havaya qalxan göyərçinlərin qatarla dağa tərəf uçmalarına tamaşa etdi. Bütün aləm oyanmışdı. Kino qalxıb qamış komaya girdi.

O, hələ kandarda ikən arvadı tüstülənən ocağın qırağından qalxıb, Koyotitonu nənniyə qoydu; qara saçlarını daradı, ortadan ayırıb iki hörük hördü, qoşa hörüyün uclarına lent bağlayıb bir-birinə bənd etdi. Kino ocağın kənarında çömbəldi, götürdüyü isti yaymanı bürmələdi, xörək suyuna batıraraq yedi, üstündən də azca pulka içib, səhər yeməyini başa çatdırdı. Bayram günləri nəzərə alınmazsa, onun səhər yeməyi həmişə belə olardı. Bir dəfə o, bir mərasimdə o qədər yemişdi ki, toxluq edib, az qalmışdı ki, ölsün. Əri pulkanı içib qurtarandan sonra Yuana gəlib ocağın qırağında əyləşdi, səhər yeməyinə başladı. Onlar bircə dəfə bir-birinə nə isə dedilər. Ehtiyac olmayanda boş danışığın nə mənası var?! Kino özündənrazı halda dərindən nəfəs aldı, bununla da söhbət başa çatdı.

Koma qızmışdı, qamış divarların yarıqlarından içəriyə zolaq-zolaq günəş dolurdu. Bu zolaqlardan biri Koyotitonun yatmış olduğu nənniyə, digəri isə nənninin asıldığı kəndirə düşürdü.

Nə isə birdən xəfif-xəfif tərpəndi, komada olanlar səs gələn tərəfə baxdılar. Hər ikisi quruyub yerində qaldı. Bir əqrəb nənninin kəndiri ilə üzüaşağı enirdi. Şikarını istədiyi anda sanca bilmək üçün quyruğunu qaldırıb neştəri bayıra çıxardaraq hazır saxlamışdı.

Kino elə həyəcanla nəfəs aldı ki, elə bil burnu ilə fit çaldı, ağzını tez açdı ki, səs eşidilməsin. Gözlərindəki qorxu, bədənindəki keylik birdən yoxa çıxdı, tamamilə özünə gəldi. Qulaqlarında qara günlərin gəldiyini, ailəyə bədbəxtlik üz verəcəyini bildirən düşmən mahnısı səsləndi. Bu qorxulu, kədərli, ələmli bir mahnı idi. Birdən ailə nəğməsi ürəkyandıran dəhşətli bir avazla elə səsləndi ki, elə bil mahnı özü göz yaşını tökürdü.

Əqrəb rəqs edirmiş kimi, ehtiyatla kəndirlə üzünə-şağı, nənneyə tərəf enməkdə idi. Yuana nəfəsini udub, ola biləcək bəlanı dəf etmək üçün qədim, sehrli bir duanı pıçılı ilə oxuyur, əqrəbi ovsunlayırdı. Duanı başa çatdırıb dişlərini bir-birinə qıçayaraq müqəddəs həzrət Məryəmə yalvarmağa başladı.

Kino artıq dözə bilmədi, ovucları üzünə-şağı olduğu halda əllərini qabağa uzatdı, gözlərini əqrəbə dikərək səs salmadan qabağa yeridi. Nənnidə uzanmış Koyotito gülə-gülə əlini əqrəbə tərəf uzatdı. Kino lap yaxına çatdıqda əqrəb təhlükəni duyaraq cəld dayandı, lakin oraqvarı quyruğunu belinə tərəf qaldıraraq tez-tez oynatdı, neştəri bayıra çıxardaraq hazır saxladı. Neştərin ucu par-par parıldayırdı. Kino qeyri-ixtiyari dayandı, dəhşətdən nəfəsini çəkə bilmədi. Yuana qədim sehrli ovsun duasını təzədən oxumağa başladı. Düşmənin şər mahnısı Kinonun qulaqlarında səslənirdi. Kino tərpənə bilməyib, əqrəbin hərəkətə